

Tomas Espedals intense selvbiografi: At skrive er at svede og smage blodet

Tomas Espedal har været nomineret til Nordisk Råds Litteraturpris tre gange. Foto: Jakob Dall

Bo Heimann
23.09.2023

BØGER // ANMELDELSE – Tomas Espedal skildrer i *Lyst* sin store kamp for at hugge sig fri af klippen og blive forfatter. Følelsen af ikke at være god nok er et brændstof i forfatterskabet – også i denne selvbiografi, hvor han fortæller sin historie så eminent, at man kan mærke både ham og sig selv, skriver Bo Heimann.

SELVBIOGRAFI: *Lyst* – en forfatters selvbiografi

Forfatter: Tomas Espedal

Oversat fra norsk af Jannie Jensen og Arild Batzer

Forlag: **Batzer & CO**. Udkom d. 15. september 2023

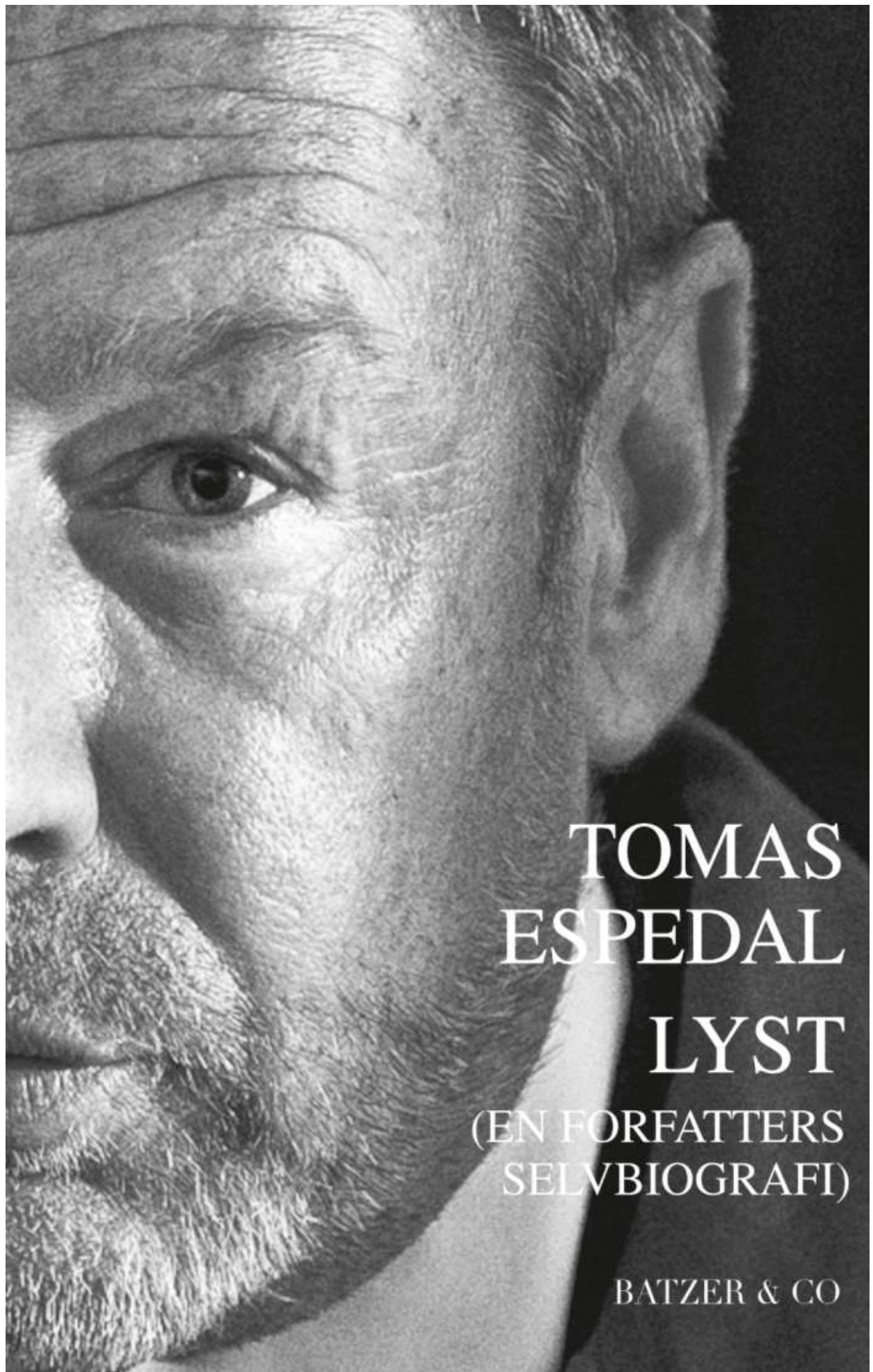

Det almindelige liv. Det fornuftige liv. Med fast job, fast kæreste, fast ejendom, hund og kat og børn og rutiner, som uret kan stilles efter. Det sikre. Det står dér foran én fra barnsben. Stort og massivt som en klippe. Og forældrene og kulturen indlejrer én i den. Men åh, kan man undgå det? Slippe fri af det? Findes der et andet, større og mere friere liv, hvor man kan tale med sin egen, helt personlige stemme?

Ja, det gør der. I hvert fald et friere liv. Men det koster. Der skal så megen dumhed til for at skabe en fremtid, der er anderledes, så megen næsten selvdestruktiv trang til at gå sine egne veje, væk fra sikkerhed og tryghed, kæmpe sig fri, at de færreste orker, kan eller vil. Man må hugge sig fri af klippen, må man, hvis man vil være forfatter. Svede. Kæmpe. Smage blodet. Tage smerten.

Espedal skriver så insisterende kraftfuldt. Det lokker ad helvede til

Tomas Espedals selvbiografi er lige så intens og præget af stædig kamp, ensomhed og tvivl som hans romaner. Troen på, at det er muligt at skrive gode bøger, er en tro, der ikke kommer nemt, og som kommer og går. Espedal skriver, så man kan mærke både ham og sig selv. Hans litteratur er et fysisk foretagende, en boksekamp med slag til både hoved og nyrer. Måske har han egentlig altid kun skrevet selvbiografisk? Skrev han ikke autobiografisk med pant i sit helbred og privatliv før fx Knausgård?

TOMAS
ESPEDAL
LYST
(EN FORFATTERS
SELVBIOGRAFI)

BATZER & CO

Tomas Espedal har udgivet 17 titler, hvoraf *Lyst* er den nyeste.

Det er Dag Solstads forfatterskab, der får Espedal til at forstå, at man kan skrive sin egen historie, skrive om sin egen klasse, og gøre det at skrive til sit erhverv. Og pludselig står de 13 trøstesløse barne- og ungdomsår uden bøger i et socialt boligbyggeri på Skytterveien i Bergen i et nyt lys. Elevatorerne stank af pis, tæsk og slåskampe var dagligt pensum, og moderen hadede det og foragtede sig selv for at være dér så meget, at hun gjorde livet surt for sig selv og sønnen, der ellers elskede hende.

Den baggrund, og den vrede følelse af ikke at være god nok, blev det brændstof, han kunne bruge til at skrive side efter side i hånden, for sådan skulle han komme til at arbejde og siden hamre sorte bogstaver ned i det hvide papir (fuck computere). Hvor meget i vores små liv handler ikke om frygt og vrede og om, at vi rækker desperat ud efter dem, vi elsker?

Ud i det usikre

Espedal måtte til Danmark, væk fra familien og den efter alle standarder ellers helt rigtige kæreste for at få skrevet den første roman. Espedal sidder derfor på et kollegium i Rødovre af alle steder og skriver (imens hans medrejsende kammerat fra Bergen, rigmandssønnen Robert, ryger sig skæv og sindssyg i hash). Espedal kæmper. Insisterer. Læser og går til oplæsninger med bl.a. Pia Tafdrup, Peter Laugesen, F.P. Jac, Morti Vizki, Dan Turell.

Lyrikken er vigtigst. Det er dér, at eksperimenterne foregår. Det er i lyrikken, at fremtiden bliver til. Han drikker og ryger og lever, hænger ud på Bo Bi Bar og Café Intime, men skriver først og sidst, hugger i klippen, arbejder i sit ansigts sved. Frygten er den værste modstander. Men viljen er stærkere end kroppen, og efter fire omskrivninger accepterer forlaget endelig manuskriptet. Han er forfatter.

“Man skriver til sidst for at overleve, for at udholde livet, for at gøre sig fri, for at komme til at se lyset. Det er sådan, det er. Espedal ved det

Eller det er man jo ikke, hvis man ikke skriver. Man må blive ved med at skrive, det er sådan det er. Der skal jo i øvrigt også tjenes penge. Men han får ikke skrevet, for han er flyttet hjem til Norge og kæresten og det sikre liv, og dér står skæbnen og griner, for dér kan han ikke skrive. Ikke et ord. Han kan kun skrive særlige steder, og når han er alene.

Han skriver desuden bedst om natten. Med cigaretter og kaffe ved hånden. Og alkohol. I perioder er der masser af alkohol. Uden at smage, uden at nyde, som den alkoholiker han var periodevis. Så han må væk igen. Ud i det usikre. Han rejser igen og bliver ved med at rejse. Og får skrevet, men selv når han skriver, så er tvivlen aldrig ret langt borte. Kan han, magter han det, skriver han godt nok, vil han kunne leve af det?

Lyst og overlevelse

Espedal får skrevet flere bøger. Og læst endnu flere. Man må læse for at skrive. Marguerite Duras, Marcel Proust og Arthur Rimbaud bør læses, javel.

Og han får ødelagt flere parforhold. Og næsten drukket sig i døden. Men får til sidst trukket sig på land godt hjulpet af kvinder og børn. Historien er frygtelig klassisk, flyder vel meget på bedaget kunstnerromantik, kan man tænke, og har man læst (hvad man absolut og i allerhøjeste grad bør) Espedal før, så har man læst meget af *Lyst*, men det er fortalt så følsomt og sanset så levende og nøjagtigt, at den hverken bliver kedelig og karikeret (og i øvrigt kan vi andre skidesprællere jo tænke over, hvor meget vi selv har risikeret og udholdt for noget som helst; hvor meget klippe vi selv lader os stoppe af).

Man får med Espedal som makker på vandreturen ikke kun akut lyst til at læse og skrive (af nutidige lyrikere læser han selv bl.a. Bjørn Rasmussen, Asta Olivia Nordenhof, Ursula Andkjær Olsen), for hvad er der andet fornuftigt at stille op, man får også lyst til single malt og bandeord og at hakke alvorligt i klippen. Espedal skriver så insisterende kraftfuldt. Det lokker ad helvede til.

Man begynder at skrive for at blive forfatter, skriver han, og så skriver man for at skrive så godt som muligt, ja, men så forsvinder alt det, og man skriver til sidst for at overleve, for at udholde livet, for at gøre sig fri, for at komme til at se lyset. Det er sådan, det er. Espedal ved det. Det kan mærkes.

Inspiration til flere kulturoplevelser? Find POV's Kulturliste, der udkommer hver fredag, [her](#).

Asta Olivia Nordenhof

Bjørn Rasmussen

Tomas Espedal

Ursula Andkjær Olsen

Bo Heimann

Bo Heimann, f. 1971, har som journalist og forfatter skrevet om eksistens, samfund og kultur i 25 år. Han er uddannet journalist fra DJH i 1997. Han er medstifter af Nordic Bildung. www.boheimann.com